

SECȚIUNEA a II-a
ISTORIE MEDIE

MIHAI MAXIM

TREI DOCUMENTE OTOMANE INEDITE DIN 1594-1595,
DIN TIMPUL LUI MIHAI VITEAZUL

Documentul nr. 1

BOA, Istanbul, fond **DMMK (Bâb-ı Defteri. Maden Mukataası Kalemî / Poarta defterelor = Poarta Marelui Defterdar. Cancelaria arendeii minelor)**, *dosya* nr. 1, *gömlek* („cămașă”) nr. 44, document din decada de mijloc (*evāsıt*) a lunii Zilkade 1002 / **29.07. – 07.08.1594**, stil nou (= 19.07. – 28.07.1594 stil vechi), consemnând trecerea haraciului Voievodului de *Eflāk* (Mihai Viteazul) prin schela Vidin, în drum spre Marele Serdar (al oastei otomane de pe frontul habsburgic, Sinan Pașa), în a treia zi a lunii Zilkade 1002 / **21.07.1594**, stil nou (= 11.07.1594 stil vechi), plătinându-se de către Statul Otoman cuvenita taxă de trecere (*resm-i ubûr*), în cuantum de 12.000 aspri (cca. 10 cai) lui *Solomon*, arendașul evreu al acestei schele, în contul datoriei pe care acest *Emin* o avea către fisc (*mirî*), potrivit documentului întocmit, câteva zile mai târziu, de către kadiul local, în prezența mai multor martori (între care trei *naibi* = substituți de *kadiu*), desigur la cererea arendașului.

Text turco-osman:

[1] Sebeb-i tahrîr oldurki:

[2] işbu sene esneyîn ve elf Zilkadesinin üçüncü günü vilâyet-i Eflākın harâcları Vidin iskelesinden ubûr idüb

[3] Serdar-ı âli mikdâr cânibine teveccüh etmeğın kânun-u kadîm olan on iki biñ akça bilfiil Vidin

[4] iskelesi Emîni olan *Solomon Yahudî*'nin mirîye olan deyinine mahsûb olmak için iltimasıyla bu hurûf-u

[5] ketb olunub Emin-i mezbûr yedine vaz` olunduğı hîn-i mihâsebede ibrâz idüb deyinine mahsub

[6] itdire cera zalik ü hadis fi evsât-ı şehr-i Zilkade sene esneyîn¹ ve elf min el-Hicret-ül-² Nebviye.

[7] Şuhûd el-hâl:

[8] Salih Çelebî el-Nâib-i şer'

Musliheddin Halife el-Nâib-i şer'

Hasan Ebibekr

Abdurrahman Çelebî el-Nâib-i şer'

Ve gayiri-hu

¹ Cuvântul este scris foarte neclar. La început am citit, împreună cu prietenul Fuat Recep, de la **BOA**, *selâse* (3), ceea ce înseamnă 1003. Or, reluând ulterior lectura, eu, ca istoric, nu mai pot admite această lectură, ci „*esneyin*”, ca mai sus, adică același an 1002, pentru că: 1. decada de mijloc a lui 1003 ar fi însemnat, *un an mai târziu*, 18.07. – 27.07.1595, or arendașul n-ar fi așteptat un an de zile reglementarea „decontului”; 2. peste un an de zile, Mihai era deja „rebelit”, deci în document ar fi trebuit să apară cunoscuta „etichetă” ce i s-a aplicat după răscoala din nov. 1594, respectiv „Mihai cel răufăcător” (*Mihâl-ı bedjî'âl*); 3. ar fi stranie revenirea la situația plății taxei de trecere a haraciului peste Dunăre *exact după 1 an de la eveniment, în aceeași lună Zilkade*, ca și cum arendașul ar fi stat cu ochii pe calendar.

² Transliterez potrivit textului original, menținând articolul arab *al/el*, deși, în pronunție, se utilizează *contragerea* articolului, pronunțându-se *ün-Nebviye*.

Autentificare, stânga sus:

„(...) mefâhır-ı el-imsâl ve-l-ikrâm(...) el-fakir-ullah *Osman Ali el-Mola, el-müfettiş el- emvâl-ı Sultaniye be-Vidin el-mahmiye* (...)”.

Sigiliu(mühür):

„Tevekellüh
Osman bin Ali (...)”.

Traducere:

“Cauza <acestui> *tahrîr* (scrieri, înregistrări – M.M.) este <precum> că:

Deoarece în ziua a treia a <lunii> Zilkade a anului curent 1002 <al Hegirei>³ a trecut (*ubûr idûb*) prin schela Vidin haraciul Țării Românești (*vilâyet-i Eflâk harâcları**) <și> s-a îndreptat către Marele Serdar (*Serdâr-ı 'âlî*)⁵ cel însemnat⁶, s-a făcut această scriere cu recomandarea (*iltimâsiyla*) ca cei 12.000 de aspri (*inçekâ*), <reprezentând> taxa de trecere (*resm-i ubûr*), să fie trecuți în contul datoriei către fisc (*miriye olan deyinine mahsub olmak üzere*) al actualului *Emin* al schelei Vidin, evreul Solomon (*Salmon Yahudi*). Acest fapt s-a întâmplat în decada de mijloc (*evâsıt*) a lunii Zilkade anul 1002⁷ de la Hegira Profetului.

Martorii afacerii(şuhûd el-hâl):

Sâlih Çelebî, loçtiitor de kadiu (*el-Nâib –i şer'*)⁸;
Muslih el-din (Musliheddin), loçtiitor de kadiu;
Hasan Ebibekr;
Abdulrahman(Abdurrahman) Çelebî, loçtiitor de kadiu
și alții.

Autentificare, stânga sus:

„(...) Pildă și exemplu de onoare <printre judecători (*hükkâm*)> (...) sârmanul lui Allah *Osman bin Ali*, Kadiu (*el-Mola*) la Vidinul cel-bine-protejat (*be-Vidin el-mahmiye*), inspector al bunurilor sultanale (*el-müfettiş el- emvâl el-Sultaniye*)”.

Sigiliu:

“M-am încredințat lui Allah
<Eu, păcătosul>, Osman bin Ali (...)”⁹.

³ A.D. 21.07.1594, stil nou (= 11.07.1594 stil vechi).

⁴Textual: „*haraciurile Țării Românești*”, folosindu-se pluralul (*harâclar*), probabil pentru că tributul muntean venise încărcat, ca de obicei, în numeroase care.

⁵ Este vorba de faimosul de 5 ori mare vizir Koca Sinan Paşa (Sinan Paşa cel Bătrân), cu care se va confrunta Mihai Viteazul la Călugăreni. Sinan Paşa era acum, în iulie 1594, la al treilea său *Mare Vezirat*: 28.01.1593 – 16.02.1595 (stil nou), maziirea producându-se în urma schimbării Sultanului Murad III (decedat) cu fiul său Mehmed III (M. Sertoğlu, *ROTA*, Istanbul, 1958, p. 274). La acea dată comandantul suprem al oastei otomane de pe frontul habsburgic cucerise cetatea Saint-Marton (Sanmartin în sursele otomane) la 11 Zilkade / 29 iulie 1594 st.n. și se apropia de cunoscuta cetate Raab (în germană, Győr în maghiară, Yanık în turcă), pe care o va asedia cu începere de la 20 Zilkade / 7 august 1594. Ismail Hami Danişmend, *Izahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi* (Cronologia explicativă a istoriei otomane, fasc. 10, Istanbul, f.a., p. 134).

⁶ *Mikdar*; în schimb *bî-mikdar* înseamnă „fără însemnătate”, „neînsemnat” (obișnuita formulă de la finele *arz*-urilor către Poartă: *bende-i bî-mikdar* = „robul / servitorul < dv.> cel neînsemnat”).

⁷ A.D. 29.07. – 07.08.1594, stil nou (= 19.07. – 28.07.1594, stil vechi).

⁸ Textual: „Naib al șeriatului”, loçtiitor al kadiului (judecătorului) în aplicarea Legii musulmane. Menționez că o subunitate administrativă condusă de un *naib* se numea *niyabet*. O astfel de subunitate a fost *Niyabet*-ul Turnu (Hälöbnik, Kulle).

⁹ Mulțumesc și pe această cale colegului și prietenului *Fuat Recep*, șeful Sălii de Cercetare de la *BOA*, adânc cunosător al paleografiei turco-osmane, dar și al limbii arabe (e născut în satul *Arap*, de lângă Çankırı, Anatolia), pentru ajutorul oferit în descifrarea autentificării și a sigiliului în arabă.

Comentariu:

Documentul de mai sus este important și interesant din mai multe puncte de vedere. Mai **întâi**, se reconfirmă faptul că tributul românesc se înregistra la Istanbul, la predare, la Cancelaria Minelor (**Bâb-ı Defteri. Maden Mukataası Kalemî**, codificat: **D.MMK**), întrucât banii respectivi erau de metal. În al **doilea** rând, este vorba de un document care privește pe Mihai Viteazul, deși numele marelui domn nu este expres menționat, iar orice document, cât de mic, privind pe Mihai Viteazul, interesează istoriografia română. În al **treilea** rând, și acesta este lucrul cel mai interesant pentru observatorul realităților otomane, este faptul că în plin război cu Habsburgii, care ar fi justificat măsuri excepționale, cum ar fi confiscarea unor averi ale nemusulmanilor, totuși Înalta Poartă își respectă angajamentele și comportamentul în raporturile cu nemusulmanii, în cazul de față de arendașii evrei ai schelelor (porturilor) dunărene. Așadar, deși tributul Țării Românești trecut prin schela Vidin, în drum spre frontul habsburgic, era proprietatea statului otoman, deși schela Vidin era proprietatea statului otoman, doar concesionată arendașului evreu Solomon pentru un număr de ani, totuși Poarta admite să-i plătească lui Solomon cuvenita taxă de trecere (*resmi-ubûr*), care nu era neglijabilă (douăsprezece mii de aspri, echivalând cu prețul a zece cai, aproximativ), mărimea sumei rezultând din faptul că haraciul muntean era transportat cu carele, ca de obicei, care vor fi fost numeroase, taxa de trecere fiind încasată de la fiecare car.

Este, așadar, remarcabil faptul că autoritățile otomane de la Vidin își respectă cuvântul dat (condițiile actului de concesionare a schelei evreului Solomon) și acceptă să scadă numita taxă din datoria pe care evreul o avea față de fiscul otoman.

Pentru cititorii nefamiliarizați cu realitățile otomane, acest comportament oficial otoman este șocant, amintind de „*exactitatea și cinstea din vremea lui Soliman cel Măreț*”, de care vorbea Nicolae Iorga în *Istoria comerțului românesc*¹⁰.

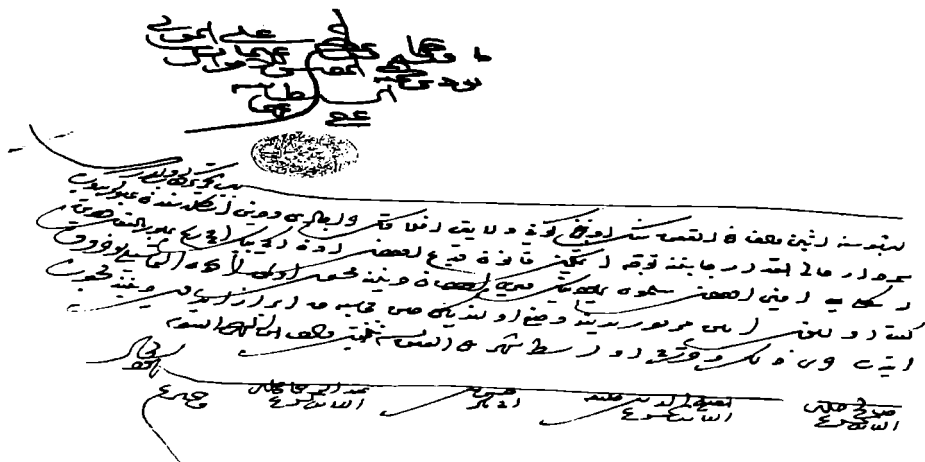
În fine, documentul de mai sus, confirmă încă o dată puternica prezență a evreilor în viața economico-financiară otomană, în cazul de față în arendarea schelelor dunărene de către aceștia, fără nici o discriminare din partea autorităților musulmane. Reamintim că evreei izgoniți din Spania după 1492 au găsit adăpost în Imperiul otoman, interesat să profite de expertiza tehnico-militară, medicală și financiară, pe care o aveau evreeii. Principele Dimitrie Cantemir însuși avea la reședința sa din Ortaköy de pe malul european al Bosforului un vecin evreu pe două laturi ale proprietății respective, potrivit descoperirilor recente pe care le-am făcut în arhivele din Istanbul¹¹, fapt care ar putea sugera contactele strânse ale lui Cantemir cu lumea evreiască din Istanbul și prezența muzicii evreilor Sefarzi (veniți din Spania) în celebrul *Tratat de muzică* al marelui nostru om de cultură.

De observat că denumirea oficială a funcției arendașului Solomon al schelei Vidin era aceea de *emin*, care, textual, înseamnă intendent. Așadar, acești emini, care erau intendenți de vamă, de aprovizionare, de construcții etc., puteau fi nu numai musulmani, dar și nemusulmani, respectiv evrei, creștini etc. Pornind de la această realitate, am lansat ipoteza că și numele de *Eminescu*, mai exact cel de originar de *Eminovici*, care în sârbă înseamnă „fiu de emin”, poate proveni de la poziția de emin, probabil de vamă, a unui strămoș bănățean al Eminovicilor, într-o zonă dunăreană-bănățeană, intrată după 1718 în stăpânirea administrativă a Habsburgilor, dar religioasă a bisericii sârbe ortodoxe, mai exact a Mitropoliei de Pojarevac, care l-a înregistrat pe stră-strămoșul eminescian în varianta sârbă. Ulterior în secolul al XVIII-lea Eminovicii au trecut în Ardeal și de acolo, după o vreme, în nordul Moldovei – Bucovina¹².

¹⁰ N. Iorga, *Istoria comerțului românesc*, vol. I, Vălenii-de-Munte, 1915, p. 329.

¹¹ BOA, fond M.A.D. (*Maliyeden Müdevver Defterler* / Condiți transferate de la Finanțe), nr. 3.439, p. 200.

¹² Mihai Maxim, *Prefața (Önsöz)* la volumul lui Ali Narçin cuprinzând prima traducere a lui Mihai Eminescu în limba turcă direct din română: Ali Narçin, *Romen Şiirinin Efsane Şairi Mihai Eminescu* (Legendarul poet al versului românesc: Mihai Eminescu), Edit. Ozan Yayıncılık Ltd., Istanbul, 2009, p. 10.

Facsimilul Documentului nr. 1: Trecerea prin schela Vidin a haraciului lui Mihai Viteazul, autoritățile otomane plătind convenita taxă de trecere arendașului (*Emin-ului*) schelei, evreul Solomon (1594)

Documentul nr. 2

Başbakanlık Osmanlı Arşivi (Arhiva Otomană a Președinției Consiliului de Miniștri <al Republicii Turcia>, din Istanbul, abreviat: **BOA**), fond **MAD** (**Maliyeden Müdevver Defterler / Condici transferate de la Finanțe**) nr. 2997, p. 103, doc. din 16 Zilkade 1003 / 23.07.1595 st.n.: cumpărături din Țara Românească de către Bucătăria Imperială în plin război al Înaltei Porți cu Imperiul habsburgic (1593-1606) și cu Mihai Viteazul, domnul Țării Românești, care se răsculase în noiembrie 1594.

Text turco-osman:

„El-mesârif

fî 16 şeh-r-i Zilkade eş-şerife sene 1003

.....

.....

Teslîm

be Yahya 'an kilerîyân-ı Hassa be-cihet-i bahâ-yı 'asel ve revgân-ı sâde ve şem-i 'asel ve milh-i Eflâk berâyı mühimmât-ı Matbah-ı 'Âmire 'an cizye-i gebrân-ı (...) vilâyet-i Prâvâdi ber-mucib-i tezkere-i 'âlî Muhasebe-i cizye ki bâ sûret-i emr-i şerif ve hüccet-i tahriye-i (?) Mevlânâ Ali, Kâdı-i Yergöği ve tezkere-i hûd şud:

290.000¹³ <akça>”.

Traducere:

„Cheltuieli

în ziua de 16 a lunii Zilkade cea ilustră anul 1003¹⁴:

.....

.....

¹³ Sumă scrisă în *siyâkât*, „cifrul” finanțelor otomane.

¹⁴ 23.07.1595 stil nou.

Predare (teslîm)¹⁵

către Yahya de la Cămara Împărătească (*Kiler-i Hassa*)¹⁶ drept cost (*bahâ*) al mierii (*'asel*) și seului curat (*revgân-ı sâde*) și cerii din miere de albine (*şem-i 'asel*) și sării valahe (*milh-i Eflâk*), pentru aprovizionarea Bucătăriei Imperiale (*Matbah-i 'Âmire*), <bani luați > din capitația creștinilor (*cizye-i gebrân*) din vilaietul Pravadi¹⁷, conform cu înalta¹⁸ chitanță (*tezkere-i 'âlî*)¹⁹ <emisă de> Contabilitatea Generală de *cizye*²⁰ (*Muhasebe-i cizye*), care a fost scrisă (dimpreună) cu copia (*sûret*) ilustrului ordin (împărătesc) și cu hogetul (*hüccet*) Kadiului de Giurgiu (*Yergöği*), Mevlânâ Ali, și cu teşchereaua (*tezkere*)²¹:

290.000²² <aspri>²³.

Comentariu:

Vezi **Comentariul** de la documentul următor, cu conținut asemănător, pentru documentele nr. 2 și 3.

Facsimilul documentului nr. 2, scris în arabă, conținând textul documentului original. Textul este scris în stilul cursivei otomane și este însoțit de linii de punctare care evidențiază anumite părți ale textului.

Facsimilul documentului nr. 2: *BOA*, fond *MAD* (*Maliyeden Müdever Defterler / Condici transferate de la Finanțe*) nr. 2997, p. 103, doc. din 16 Zilkade 1003 / 23.07.1595 st.n.: cumpărături din Țara Românească de către Bucătăria Imperială în plin război al Înaltei Porți cu Imperiul habsburgic (1593-1606) și cu Mihai Viteazul, domnul Țării Românești, care se răscolise în noiembrie 1594.

¹⁵ Cuvântul a intrat în perioada fanariotă și în limba română, fiind folosit în cancelaria domnească mai ales la plural: *teslimaturi* (livrări).

¹⁶ Textual: "Yahya, unul dintre *kileriyân*", adică dintre slujbașii de la Chelerul Împărătesc (*Kiler-i Hassa*), la singular: *kileri*, care în română a pătruns și a dat o formă *chelar* (feminin: *chelăreasă*).

¹⁷ E vorba de kazaua cu același nume din sudul Dunării.

¹⁸ În sensul că provenea de la o înaltă instituție a statului.

¹⁹ În românește *teşcherea*, dar în sensul modificat de "pungă".

²⁰ Documentele vizând defalcarea pe regiuni, pe indivizi și pe categorii de avere, a impozitului-capitație *cizye* erau emise de Cancelaria Contabilității Generale de *cizye* (*Muhasebe-i Cizye Kalemi*), ale cărei registre (*defter*) se află în număr impresionant la **Başbakanlık Osmanlı Arşivi** (Arhiva Otomană a Președinției Consiliului de Miniștri <al Republicii Turcia>, din Istanbul, abreviat: *BOA*) inclusiv pentru târgul și kazaua Brăilei.

²¹ În românește *teşcherea*, dar în sensul modificat de "pungă".

²² Sumă scrisă în *siyâkât*, „cifrul” finanțelor otomane.

²³ La acea dată, la Vistieria otomană, cursul de plată era de 1 galben (*altun*) = 120 aspri; deci 290.000 de aspri echivalau cu cca. 2417 galbeni, sumă apreciabilă.

Documentul nr. 3

Başbakanlık Osmanlı Arşivi (Arhiva Otomană a Președinției Consiliului de Miniștri <al Republicii Turcia>, din Istanbul, abreviat: **BOA**), fond **MAD (Maliyeden Müdevver Defterler / Condiți transferate de la Finanțe)** nr. 2997, p. 107, doc. din 22 Zilkade 1003 / 29.07.1595 st.n.: cumpărături din Moldova de către Bucătăria Imperială în plin război al Înaltei Porți cu Imperiul habsburgic (1593-1606) și cu Mihai Viteazul, domnul Țării Românești, care se răscolase în noiembrie 1594.

Text turco-osman:

„El-mesârif

fi 22 şeh-r-i Zilkade eş-şerife sene 1003

.....

.....

Be-cihet-i

Edă-i akça-i Hüsâme re'is 'an rüesâ-i Hassa ki bahâ-i revgân-ı (...) ve keneviçe-i Boğdân ve (...) siyâh berây-ı mühimmât-ı (...) mirî ki 'an iskele-i İsâkçı ve Berâyil (...) bermûcib-i muhâsebe-i Mevlânâ Hüsâme kâdı-ı Berâyil (...) 'an el-hâsl 60.270²⁴ akça sarf kerde ve bâ-fermân-ı şerif 'an mukata'ât-ı Tuna dâde (...):

60.270 <akça>.”

Traducere:

„Cheltuieli

în ziua de 22 a lunii Zilkade anul 1003²⁵;

.....

.....

pentru plata

banilor re'is-ului²⁶ Hüsâme, unul dintre căpitanii de corabie împărătești (*rüesâ-i Hassa*), care s-a făcut și s-a cheltuit în quantum de 60.270²⁷ akça din venitul arenzilor Dunării (*mukata'ât-ı Tuna*)²⁸, pentru costul (*bahâ*) seului (...) și a cânepii de Moldova (*keneviçe-i Boğdân*) și a (...) ²⁹ negre pentru aprovizionarea de stat (...), <bani luați din veniturile> schelei *İşacce* și (al schelei) Brăila (...), în conformitate cu socotelile (*muhâsebe*) făcute de Mevlânâ³⁰ Hüsâme³¹, Kadiul de Brăila (*kâdı-ı Berâyil*) (...): 60.270³² <aspri³³>”.

²⁴ Sumă scrisă în *siyâkât*, „cifrul” finanțelor otomane.

²⁵ 29.07.1595 stil nou.

²⁶ Căpitan de corabie; textual: „cap”, „șef”.

²⁷ Sumă scrisă în *siyâkât*, „cifrul” finanțelor otomane.

²⁸ O asemenea arendă era cea a vinului (*mukata'a-i hamr*), menționată în textul integral al documentului. Aceste arenze erau controlate de așa-zisul *defterdarlık* de Dunăre (Mihai Maxim, „Tuna-i 'Âmire. L'organisation financière et militaire du Danube Impérial”, în *Romano-Turcica*, no. 1, Istanbul, 2003, pp.77-79). Curios, acest *defterdarlık*, care în mod normal ar fi trebuit să emită și el un act atestând transferul sumei respective din veniturile arenzilor controlate de el, nu este menționat în document. Să fi fost acest document din perioada când *defterdarlık*-ul respectiv a fost, temporar, desființat?

²⁹ Din păcate, nici specialiștii de la **BOA**, consultați, nu au reușit să descifreze acest cuvânt, desemnând un alt produs din zonă.

³⁰ Textual, în arabă: „Domnul nostru”, titlu care se dădea kadiilor.

³¹ Este ciudată coincidența dintre numele căpitanului de corabie, care a transportat produsele amintite, și cel al Kadiului de Brăila. Să fie o coincidență reală sau doar o eroare a copistului?

³² Sumă scrisă în *siyâkât*, „cifrul” finanțelor otomane.

³³ La acea dată, la Vistieria otomană, cursul de plată era de 1 galben (*altun*) = 120 aspri; deci 60.270 de aspri echivalau cu 502 galbeni, sumă destul de modestă.

Comentariu pentru documentele nr. 2 și 3:

Documentele nr. 2 și 3 sunt remarcabile prin faptul că indică menținerea relațiilor comerciale româno-otomane, a aprovizionării Bucătăriei Imperiale și a instituțiilor de stat otomane cu provizii tradiționale din Moldova și Țara Românească în chiar plină perioadă de război între Înalta Poartă cu Liga Sfântă (*Sacra Liga*), din care făceau parte și Țările Române, inclusiv Transilvania. Așadar, **războiul e război, dar comerțul e comerț**. Acest lucru s-a confirmat îndeosebi în cadrul lungului război „de 200 de ani” dintre cele două mari puteri islamice rivale: Imperiul otoman sunnit și Împărăția iraniană šiită.

Handwritten Ottoman document in Arabic script, showing several lines of text with some corrections and a signature at the bottom.

Facsimilul documentului nr. 3: *BOA*, fond *MAD (Maliyeden Müdevver Defterler / Condici transferate de la Finanțe)* nr. 2997, p. 107, doc. din 22 Zilkade 1003 / 29.07.1595 st.n.: cumpărături din Moldova pentru aprovizionarea de stat (*miri*) otomană, în plin război al Înaltei Porți cu Imperiul habsburgic 1593-1606) și cu Țările Române, inclusiv Moldova.

TROIS DOCUMENTS OTTOMANS INÉDITS DE 1594-1595, DU TEMPS DE MICHEL LE BRAVE

(Résumé)

- Document no. 1: *ottoman* inédit du *evāsit-ı* Zilkade 1002 / 29.07. – 07.08.1594 (n. st.): les autorités ottomanes du port de Vidin ont approuvé le paiement de la taxe de passage (*resm-i ubûr*), due à l’occasion du passage du tribut de la Valachie, à Solomon, le *mültezim* Juif de la douane locale. {Vidin iskelesi Osmanlı makamları tarafından Yahudî mültezimi Solomon’a geçit resmi’ni (*resm-i ubûr*) ödenmesiyle ilgili *evāsit-ı* Zilkade 1002 / 29.07. – 07.08.1594 tarihli yeni osmanlı arşiv belgisidir.}
- Document no. 2: *ottoman* inédit du 16 Zilkade 1003 / 23.07.1595 (n. st.): des achats faites par la Cuisine Impériale (*Matbâh-i ‘Âmire*) de la Valachie, en dépit de la guerre entre la *Sacra Liga* (y compris la Valachie) et l’Empire ottoman. {Osmanlı-Habsburg (Romen Prenslıkları dahil) Savaşına rağmen Eflâk’ tan *Matbâh-i ‘Âmire* için satın alınan gıddalar’ la ilgili 16 Zilkade 1003 / 23.07.1595 tarihli yeni arşiv belgisidir.}
- Document no. 3: *ottoman* inédit du 22 Zilkade 1003 / 29.07.1595 (n. st.): des achats faites par la Cuisine Impériale (*Matbâh-i ‘Âmire*) de la Moldavie, en dépit de la guerre entre la *Sacra Liga* (y compris la Moldavie) et l’Empire ottoman. {Osmanlı-Habsburg (Romen Prenslıkları dahil) Savaşına rağmen Boğdan’ dan *Matbâh-i ‘Âmire* için satın alınan gıddalar’ la ilgili 22 Zilkade 1003 / 29.07.1595 tarihli yeni arşiv belgisidir.}